

Nefilat Apayim where there is no Sefer Torah

1. ערוך השלחן, או"ח קלא:א

ולאחר שישיים ש"ץ חזרת התפלה נופלים על פניהם ומתחננים. וענין נפילת אפים הוא כדי שיסדר התפלה בג' סדרים: תחלה תפלה דמיושב והיינו עד שמ"ע, ואח"כ תפלה דמעומד, ואח"כ נפילת אפים כמו שעשה משה רבינו דכתיב [דברים ט:ט] וַאֲשַׁבּ כָּהֵר וּכְתִיב [דברים י"ג] וְאָנֹכִי עֹמְדִי כָהֵר וְגו' וְאֶתְנַפֵּל לְפָנָי ה' [דברים ט:ט] [טור] ולכן אומרים אח"כ ואנחנו לא נדע מה נעשה כלומר התפללנו בכל אופן היכולת ויותר מזה לא נדע מה נעשה ורק עליך עינינו [כ"מ בטור ע"ש]:

1a. תנור של עכנאי

[האגדתא מופיעה בבבא מציעה נט:]

[נפילת אפים מובא בחידושי הריטב"א, שם]

2. בית יוסף, שם קלא:ב

וכתב עוד הרוקח בסימן שכ"ד (עמ' ר"כ) אין נופלים אלא לפני ספר תורה וסימן לדבר דכתיב במלחמת העי (יהושע ז:ו) וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו [אַרְצָה] לְפָנָי אֲרוֹן יי' ע"כ ואני אומר אם קבלה נקבל ואם לדין יש תשובה

3. דרכי משה, שם קלא:ג

ובמהרי"ל (שם סע' י"ב וש"ת החדשות סי' ע"ב) כתוב בחצר בית הכנסת אם בית הכנסת פתוח הוי כלפני הארון ומכסה פניו בתחינה כאילו היה לפני הארון אבל אם היה בית הכנסת סגור מתפלל תחינה בגלוי כאילו היה בביתו עכ"ל וכן המנהג כשמתפללין במקום דליכא ספר תורה אומרים תחינה בלא כיסוי פנים ובאגור (סי' קסח) בשם מהר"י מולין דאפילו יחיד שהוא חוץ לבית הכנסת יכול ליפול תחנון עם הציבור דמחיצה של ברזל אינה מפסקת (פסחים פה:) ונראה דגם לענין כיסוי פנים קאמר דאם לא כן למה לא יפול על פניו בפני עצמו:

4. שו"ע, שם קלא:ב

נפילת אפים מיושב, ולא מעומד. הגה: י"א דאין נפילת אפים אלא במקום שיש ארון וס"ת בתוכו, אבל בלא זה אומרים תחינה בלא כיסוי פנים, וכן נוהגים (ב"י בשם רוקח סי' שכ"ד). וחצר בהכ"נ הפתוח לבהכ"נ, (מהרי"ל) או בשעה שהצבור מתפללין אז, אפי' יחיד בביתו אומר תחינה בנפילת אפים (ד"ע פי' אגור).

5. ט"ז, שם קלא:ה

...ול"נ דהתשובה היא שהרי כתיב במעשה פילגש בגבעה וַיִּכְפּוּ (וישובו) [וַיִּשְׁבּוּ שָׁם] לְפָנָי ה' (שופטים כ:כו) ה"נ נימא התם דבכייה ותשובה היא דוק' במקום שיש ס"ת ולא במקום אחר, אלא ודאי דאין למדין כן ממ"ש לפני ה' ה"נ כאן, גם מדברי הרא"ש שמבי' ב"י משמע דלא ס"ל כן, שכתב דוק' כשהוא מתפלל בצבור ובשביל הצבור, אבל היכא דמתפלל בינו לבין עצמו בביתו, שפיר דמי... משמע דגם בינו לבין עצמו בביתו הוא שייך דין נפילת אפים וזה ודאי א"ל דבביתו הפתוח לבה"כ קאמר, ותו דזה הוה בצבור! ומ"מ נר' לרמ"א לקבוע הלכה כן כרוקח:

6. משנה ברורה, שם סעי"ק י"א

ארון וס"ת בתוכו - ארון לאו דוקא אלא ה"ה ס"ת לחוד די. וטעם הי"א משום דמצינו בקרא רמז שנפילה היא לפני ארון ה' וכדכתיב במלחמת העי ויפול על פניו לפני ארון ה'. ואם אין שם ס"ת רק שאר ספרים דעת הא"ר והדה"ח [=והדרך החיים=] דלא יפול על פניו רק יאמר המזמור בלא נפילת אפים ויש חולקין בזה. ובמקום שיש ס"ת לכו"ע אפילו יחיד בביתו נופל על אפיו:

7. אליה רבה, או"ח קלא:ה

שיש ארון וס"ת וכו'. הוא הדין אפילו יחיד בביתו נופל שיש ס"ת בלא ארון, וכ"כ ברוקח סי' שכ"ד. כתב עולת תמיד [סק"ו] בשם שיירי כנסת הגדולה [הגהות ב"י אות ו'] דשאר ספרים דינו כספר תורה, ולא ראיתי נוהגין כן. ועוד דלפ"ז סתם בית יש בו מזוזה. ועוד סמכוה על פסוק לפני ארון ה' ושם היה ס"ת, גם בכנסת הגדולה גופיה משמע קצת דוקא בבית המדרש דינא הכי, וצ"ע:

8. שו"ע הרב, או"ח קלא:ג

יש נוהגים שאין נופלים אפים אלא במקום שיש שם ספר תורה וסימן לדבר במלחמת העי ויפול על פניו לפני ארון ה' ובמקום שאין ספר תורה נוהגין לומר תחינה בלא כיסוי פנים. וחצר בית הכנסת הפתוחה לבית הכנסת המתפללים בה כשבית הכנסת פתוח נוהגים לומר תחינה בנפילת אפים כמו בבית הכנסת עצמו אבל לא כשבית הכנסת נעול, ובית הכנסת של נשים היא כבית אחד לענין זה עם בית הכנסת שהספר תורה בתוכה אפילו אינו פתוח לו ונוהגים לומר בו בנפילת אפים, אבל עזרה שלפני בית הכנסת דינה כחצר בית הכנסת. אפילו יחיד המתפלל בביתו כשמתפלל בשעה שהציבור מתפללין בבית הכנסת יכול ליפול עמהם בשעה שהם נופלים שהרי הוא כאלו עומד עמהם שאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים כל שיש עשרה במקום אחד כמו שנתבאר בסי' נ"ה:

9. כתר שם טוב, כרך א', עמוד ע"ח

טעם למנהג ספרד שנופלים ע"פ אפילו במקום שאין שם ס"ת, ואין כן מנהג אשכנז. (קכא)

(קכא) טעם למנהג ספרד שנע"פ אפילו במקום שאין שם ס"ת, כי מאי שנא תחנה זו מכל התפלה כולה שיכולה להאמר במקום שאין שם ארון וס"ת (הרב משפט צדק ח"ג) וכן הוא עפ"י הקבלה (ברכ"י או"ח סי' קל"א), וכתב הכנה"ג (בשוריו או"ח סי' קל"א) בשם הרוקח דשאר ספרים הם כס"ת, וע"ד אנה סמיכנא ליפול על אפי היכא דגריסנא עכ"ל, ועי' שם בבאה"ט (ס"ק ו'), ומנהג ירושלים שנופלים על פניהם אף בבית שאין שם ספרים ודלא כהרוקח, הגם דירושלם שאני שקדושתה רמה ונשגבה דעדיפא מבית שיש בו ספרים כמ"ש הרב פרי האדמה ז"ל, על כל פנים כבר נהגו בכל תפוצות ספרד ליפול ע"פ בכל מקום כדעת מרן (ס' נהר מצרים ח"א ד"ו אות ח' וט').

10. Rabbi Daniel Landes on Rav Soloveitchik

My People's Prayer Book: Tachanun and Concluding Prayers (Lawrence A. Hoffman, 2002), p. 69

The Rov (R. Joseph Soloveitchik, 1903-1993) did *n'filat apayim* even without them, relying upon Maimonides, who sees *Tachanun* as the concluding prayer of the *Amidah* and therefore obligatory, regardless of the presence or absence of sacred articles, which Maimonides never mentions in connection with the prayer.

11. Koren Mesorat Harav Siddur (Hebrew/English), p. lxx

The Rav's custom was to rest his head on his arm during the recitation of *Tachanun* even when there was no *Sefer Torah* present, despite the ruling of the Rama (*Orah Hayyim* 131:2) to the contrary. He would also always rest his head on his left arm, even during *Shaharit* while he was wearing *tefillin*, in accordance with the custom of the Vilna Gaon; see *Ma'aseh Rav*, §50. [*Nefesh HaRav*, p. 134]